

Suurajot vai surmanajot?

Kansainvälisestikin katsottuna tietoverkkojen keskusteluryhmien empiirinen tutkimus on jäänyt verrattain vähäiseksi. Suomessa tämäntyyppinen tutkimus on vasta käynnistymässä. Yhtenä syynä tutkimuksen niukkuuteen lienee aihepiiriin uutuus. Myös se, että toistaiseksi varsin pieni osa kansalaisista osallistuu keskusteluryhmiin, on hidastanut empiirisen tutkimuksen käynnistymistä.

Tässä artikkelissa selvitetään, millä tavoin Internetissä keskustellaan. Tutkimuksen empiirinen tieto koottiin elo-syyskuun 1996 aikana sfnetin keskusteluryhmistä *sfnet.keskustelu.liikenne* ja *sf.net.keskustelu.yhteiskunta*. Näissä ryhmissä pohdittiin useitakin ajankohtaisia aiheita, mm. matkapuhelinten käyttöä julkisil-

Artikkelissa tarkastellaan viestintää Internetin suomenkielisessä keskusteluryhmässä *sf.net.liikenne*. Tutkittavaksi otettiin keskustelu, jota käytiin elokuussa 1996 järjestetyistä Jyväskylän suurajoista. Tätä keskustelua analysoitiin määrällisesti ja laadullisesti. Keskusteluryhmään lähetettiin noin kuukauden aikana 124 viestiä, joista vastasi 45 henkilöä. Kaikki osallistujat olivat miehiä ja kaksi heistä dominoi keskustelua määrällisesti ja sisällöllisesti. Tutkimuksen kvalitatiivinen osuus kohdistui väitteeseen suurajojen hyödyistä ja haitoista. Keskeinen huomio kohdistettiin verkkokeskustelun systemaattisuuteen ja osallistujien hyödyntämiin argumentaatiostrategioihin. Rallin arvostelijat korostivat kilpailujen tuottamia haittoja kaupunkilaisille, suurajojen puolustajat tähdensivät taloudellisia hyötyjä. Suurajokeskustelu osoittautui melko fragmentaariseksi ja lyhytjänteiseksi; kunnan dialogiin ei päästy keskustelun voimakkaan rönsyilyn takia.

la paikoilla ja uudentyyppisten huumeiden leviämistä Suomeen. Lähempään tarkasteluun valittiin keskustelu, jota käytiin 23.-26.8.1996 järjestetyistä Jyväskylän suurajoista. Aiheenalinnan ratkaisi lähinnä kaksi tekijää. Ensinnäkin suurajoista käyty keskustelu tarjosi aineiston, joka oli ajallisesti tarpeeksi kattava ja sisällöltään monipuolinen tutkimuksen tarkoituksiin. Toisena tekijänä oli henkilökohtainen kiinnostukseni ristiriitaisiin näkökohtiin, jotka liittyvät suurajojen tyyppisten tapahtumien järjestämiseen. Ralli on massaviihdettä, jota voidaan yhtäältä puolustaa esim. viittaamalla sen tuomiin taloudellisiin hyötyihin, mutta toisaalta vastustaa mm. ympäristönsuojellullisin perustein.

Tutkimuksessa selvitettiin seuraavia kysymyksiä:

- ketkä osallistuvat keskusteluryhmään ja mitä voidaan päätellä mm. heidän sosioekonomisista piirteistään?
- miten usein ja aktiivisesti keskustelijat osallistuvat keskusteluun?
- millainen on ryhmässä käydyn keskustelun yleisluonne?
- millaisia argumentaatiostrategioita keskustelussa käytetään?
- kuinka systemaattista tai rönsyilevää keskustelua on?

Keskusteluryhmät viestinnän foorumeina

Keskusteluryhmät tai uutisryhmät ("nyyssit"/ news) ovat keskeisiä tietoverkko-palveluja siinä missä sähköposti, postituslistat ja tiedostonsiirto. Keskusteluryhmään osallistuminen on tietokonevälitteistä viestintää, jossa "puhuminen" tapahtuu kirjoittamalla ("talking by writing"). Osallistuminen voi olla aktiivista ja näkyvää, ts. viestien kirjoittamista ja lähettämistä tai passiivista ja näkymätöntä, ts. muiden lähettämien viestien lukemista. Keskusteluryhmät voivat olla reaaliaikaisia (synkronisia) tai asynkronisia. Ehkä tunnetuin esimerkki reaaliaikaisista keskusteluryhmistä on IRC (Internet Relay Chat). Tässä artikkelissa tarkastellaan asynkronisia keskusteluryhmiä, joihin keskustelijat voivat lähettää omaan tahtiinsa viestejä ja lukea niitä itselle parhaiten sopivana aikana. Asynkroninen keskusteluryhmä muistuttaa näin ollen elektronista ilmoitustaulua, jolle aika ajoon ilmaantuu viestejä ja kommentteja niihin. Useimmat keskusteluryhmät ovat mode-roimattomia, ts. kuka tahansa voi postittaa niihin viestejä ilman että joku toimisi portinvartijana tai esim. siistisi viestien kieliasua.

Internetissä ja kaupallisissa tietoverkoissa (esim. CompuServe ja Prodigy) on nykyisin tarjolla tuhansittain eri aihepiirien keskusteluryhmiä. Internetin keskusteluryhmät tunnetaan kokoavalla nimellä Usenet, joka viittaa viestejä välittävään verkkopalveluun (ks. McLaughlin & Osborne & Smith 1995, 91). 1990-luvun puoliväliin mennessä Usenet oli kehittynyt noin 75 000 tietokoneen verkoksi, jossa vaihdetaan liki 5000 keskusteluryhmään (newsgroups) lähetettyjä viestejä. Usenetiin pääsee muutakin tietä kuin Internetin kautta, mutta käytännössä Usenetä hyödynnetään juuri Internetissä. Keskusteluryhmiin lähetetyn aineiston luonne vaihtelee suuresti. Jossakin ryhmässä väitellään tietyn tieteenalan erityiskysymyk-sistä, toisessa kaupitellaan muutamalla rivillä seksipalveluja.

Keskusteluryhmiin osallistuvien käyttäjien määrää on vaikea laskea, mutta yhden arvion (McLaughlin & Osborne & Smith 1995, 91) mukaan Usenetilla on ainakin 11 miljoonaa käyttäjää ympäri maailman. Tosin suurin osa heistä tyytyy seuraamaan keskustelua sivusta. Jostakin syystä keskusteluryhmien käyttäjien määrästä ei kerätty tarkempaa tietoa esim. GVU:n (Graphic, Visualization and Usability Center) tekemissä maailmanlaajuisissa Internetin käyttökartoituksissa. Niissä selvitetään WWW-palvelujen hyödyntämisen useutta, palvelujen käyttötarkoituksia ja käytön ongelmia (ks. Pitkow & Kehoe 1996).

Vaikka keskusteluryhmien käytön empiirinen analyysi on toistaiseksi jäänyt varsin vähäiseksi, tutkimuksissa on saatu selkoa moniin kysymyksiin, jotka koskevat mm. keskusteluryhmien käyttötarkoituksia (näiden tutkimusten luonteesta ks.

lähemmin Savolainen 1996, 19-23). Esim. Jamesin & Wotringin & Forrestin (1995, 37) kyselytutkimus osoitti, että CompuServen ja Prodigyn keskusteluryhmiä hyödynnettiin tiedollisiin, viestinnällisiin ja viihteellisiin tarkoituksiin. Usenetin keskusteluryhmien käytön useutta kartoittavasta selvityksestä ilmeni muun muassa se, että suosituimmat aihepiirit liittyvät tavalla tai toisella viihteeseen, seksiin tai "human interest" -aiheisiin, kun taas tiukan asialähtöiset aihepiirit jäivät vähemmistöksi (ks. Baym 1995, 146-147; Järvinen 1995, 148). Eniten viestejä lähetettiin Usenetin alueelle *alt*, jolle kuka tahansa voi perustaa keskusteluryhmän mieleisestään aihepiiristä (lähes 30 000 viestiä päivässä), *rec*. (viihde, noin 19 000 viestiä) ja *comp*. (tietokoneet, noin 13 000 viestiä). Lukijamäärillä arvioituina Usenetin suosituin ryhmä oli v. 1994 *news.announce.newsusers* (noin 800 000 lukijaa päivässä). Seuraavaksi eniten kiinnostivat *alt.sex.stories*, *alt.binaries.pictures.erotica*, *news.answers* ja *rec.humor.funny*, joilla oli päivittäin 400 000 - 500 000 lukijaa tai katselijaa (ks. Hintikka 1994, 15).

Keskusteluryhmien käyttötutkimukset ovat paljastaneet sen seikan, joka pätee – ainakin toistaiseksi – muidenkin tietoverkkopalvelujen hyödyntämiseen: miehet ovat naisia aktiivisempia käyttäjiä. Tämä epäsuhde vaihtelee kuitenkin keskusteluryhmittäin (ks. esim. Herring 1996, 480). On myös ilmeistä, että keskimääräistä paremmin koulutetut ja parempituloiset osallistuivat muita aktiivisemmin keskusteluryhmiin. Empiirisissä tutkimuksissa on myös havaittu, että valtaosan viesteistä tuottaa pieni vähemmistö ja että suurin osa seuraa keskustelua sivusta (ks. esim. Ogan 1993). Tämä näyttää koskevan myös ryhmiä, joissa keskustellaan ammatillisista asioista (ks. esim. Burton 1994, 105; vrt. Berman 1996, 33). Eräänlainen 20-80 sääntö näyttääkin kuvaavan aktiivisten osallistujien ja sivustaseuraajien (lurkers) keskinäistä jakautumista. Joissakin ryhmissä aktiivisia keskustelijoita saattaa olla vieläkin vähemmän. Osallistumisaktiivisuutta määrittää paitsi kulloisenkin aiheen houkuttelevuus myös se, miten kiinnostavaa sanottavaa viestijöillä on toisilleen ja missä määrin keskustelussa toteutuu vastavuoroisuuden periaate: osallistumalla keskusteluun saa muilta hyödyllistä palautetta ja oppii uusia asioita (vrt. Rafaeli & LaRose 1993, 292-293).

Aiemmissä tutkimuksissa on myös havaittu, että suurimmassa osassa viestejä on kyse mielipiteen esittämisestä tai toisten näkemysten kommentoinnista. Sitä vastoin lähetetään verrattain harvoin viestejä, joilla yritetään hankkia tietoa. Keskusteluryhmiä ei välttämättä koeta tiedonhankinnan kanaviksi mm. siitä syystä, että vastausten saaminen on usein epävarmaa; neuvojen antaminen riippuu viestijöiden hyväntahtoisuudesta. Myöskään neuvojen luotettavuutta ei voida aina taata.

Tutkiessaan The Political Forum -nimisen keskusteluryhmän käyttöä Garramore ja Harris (1986, 333-335) havaitsivat suosituimmiksi käyttösyiksi keskustelun seuraamisen (28% vastanneista), yleisen uteliaisuuden (22%) ja halun päästä selvälle muiden mielipiteistä (12%). Omien mielipiteiden julkituomista piti tärkeimpänä noin 8% vastanneista. Keskusteluryhmään viestejä lähettäneet käyttäjät kokivat viestien kirjoittamisen ja lukemisen luovan sosiaalisen yhteyden ja läsnäolon tuntua. Palautteen saaminen antoi tietoa myös omasta identiteetistä ja omien näkemysten perusteltavuudesta (vrt. Sachs 1995, 95). Sitä vastoin ne, jotka keskustelua sivusta seuraavat olivat tyytyväisiä tähän mykän katselijan rooliinsa eikä heillä ollut tarvetta "testata" identiteettiään tai näkemystensä pitävyyttä siinä mielessä kuin aktiivisilla keskustelijoilla.

Keskusteluryhmien käytöstä on saatu suuntaa-antavaa tietoa myös Suomessa tehdystä selvityksestä. Helsingin Sanomat pyysi loppukesällä 1996 Internet -palveluja tarjoavia EUnetiä, Funetia ja Teleä kartoittamaan noin viikon ajalta eri keskusteluryhmien suosiota (ks. Kolari 1996). Funetin selvityksen mukaan seksiaiheisten ryhmien viestejä luettiin kuuden päivän aikana 560 kertaa ja tietotekniikan ryhmiin kuuluvia juttuja noin 400 kertaa. Vitsiryhmä ylsi samoihin lukuihin. Seuraavaksi suosituimpia aihepiirejä olivat omien tavaroiden myynti, laki -aiheinen

keskustelu, autoharrastus, "maailmojen sota" ja atk-aiheiset näkemykset. Telen selvityksessä nousivat kärkipäähän vitsiryhmä ja atk:n myyntiryhmä: niiden lukijoita oli päivittäin runsaasti toistasataa. Niitä seurasivat sukupuolisuutta pohtiva ryhmä ja televerkkoihin keskittyvä ryhmä, elokuvaharrastajat ja elektroniikkalan keskustelijat. EUnet laski elo-syyskuun vaihteessa käyttäjät neljän päivän ajalta. Kiinnostusta herättivät eniten tietotekniikan ostaminen ja myynti, seksi, vitsit ja atk-sanasodat. Selvitykset päättyivät näin ollen suunnilleen samaan tulokseen: suosituimpien keskusteluryhmien aiheina ovat atk, seksi ja vitsit.

Harri Johannesdahl totesi näiden selvitysten yhteydessä tehdyssä haastattelussa, että aktiivisten keskustelijoiden lukumäärä on hyvin vähäinen verrattuna "mykkään katsojakuntaan". Esim. ryhmissä, joiden viestejä lukee parisataa ihmistä vain viisi kirjoittaa säännöllisesti viestejä (Kolari, mt.). Keskusteluryhmissä siis pikemminkin vaietaan kuin keskustellaan. Aktiivisten osallistujien suhteellinen osuus jää Johannesdahlin arvion mukaan Suomessa vieläkin pienemmäksi kuin anglosaksisissa maissa, joissa annetaan paljon herkemmin myös kannustavaa palautetta. Verkkokeskustelua on helpompi käydä kahden kesken sähköpostitse, sillä julkinen arena koetaan (vielä) liian pelottavaksi. Em. selvitysten perusteella voitiin myös havaita, että keskusteluryhmien viestintään liittyy tempovaihtelua: joskus keskustelu äityy hyvinkin vilkkaksi, laantuakseen yhtä nopeasti. Myös viikonpäivien osalta esiintyy vaihtelua. Käyttö vähenee viikonloppuisin, koska monet hyödyntävät lähinnä työpaikan verkkoyhteyksiä. Myös oppilaitosten lukukausirytmillä on oma merkityksensä: loma-aikoina keskustelu on tavanomaista hiljaisempaa.

Verkkokeskustelulle näyttää olevan ominaista sidonnaisuus nykyhetkeen ja tietynlainen lyhytjänteisyys. Samassa aiheessa ei pysytäkään ja keskustelu voi lähteä rönsyilemään eri tahoille, vaikka asia olisi edelleen ajankohtainen (ks. Sachs 1995, 92). Keskusteluun mukaantuloa helpottaa se, että tiettyä aihetta koskevat puheenvuorot ketjuuntuvat toisiinsa, kun viestijä viittaa edelliseen puheenvuoroon. Tällä tavoin samaa aihetta koskevien viestien välille muodostuu "lankoja" (threads), joita seuraamalla pääsee selville siitä, millä tavoin keskustelu on edennyt kronologisesti (earlier messages, later messages). Näitä lankoja hyödyntävän ketjun saa näkyville keskusteluryhmän valikosta, josta näkyvät esim. kahden viime viikon aikana saapuneet viestit ja niiden lähettäjät.

Kasvokkaisesta, samaan tilaan kokoontuneiden ihmisten välisestä keskustelusta asynkroninen verkkoviestintä ei eroa vain siinä, että puheenvuoron käyttäjät eivät voi tehdä välittömiä havaintoja toisistaan. Koska puheenvuorojen välille saattaa tulla jopa viikon tauko, keskustelu on pakostakin kankeampaa ja osallistujat joutuvat ponnistelemaan normaalikeskustelua enemmän löytääkseen käynnissä olevan keskustelun punaisen langan (ks. Gerlander & Takala 1995, 116). Keskustelun ajallisen kaaren venyminen voikin johtaa eräänlaiseen sokkokeskusteluun tai eri puheenvuorojen kakofoniaan, koska kirjoitettaessa kommenttia edelliseen puheenvuoroon ei aina tiedä, onko siitä jo esitetty täsmennetty versio. Tämä voi johtaa siihen, että alkuun verrattain johdonmukaisesti edennyt keskustelu lähtee rönsyilemään sinne tänne ja päättyy kokonaan uuteen aiheeseen. Verkkoviestintä eroaa kasvokkaisesta keskustelusta myös siinä, että aiemmin sanottu voidaan kaivaa myöhemmin esille ja esittää kirjallisena evidenssinä siitä, mitä mieltä joku oli keskustelun alussa. Kyse ei ole vain siitä, mitä kukin sattuu muistamaan aiemmin puhutusta.

Keskusteluryhmät näyttävät tarjoavan – ainakin periaatteessa – foorumin, jolla näyttäisivät toteutuvan Habermasin esittämät yhtäläisen (demokraattisen) viestinnän perusehdot (tässä ks. Herring 1996, 477-478). Habermasin mukaan

- jokaisen puhe- ja toimintakykyisen subjektin sallitaan osallistua diskurssiin
- jokainen on oikeutettu asettamaan kysymyksenalaiseksi mikä tahansa väittämän

- jokaisen on sallittua tuoda keskusteluun mikä tahansa väittämä
- jokaisen sallitaan esittää omat asenteensa, halunsa ja tarpeensa ja
- ketään puhujaa ei estetä sisäisin tai ulkoisin pakottein toteuttamasta edelläesitettyjä oikeuksia

Keskusteluryhmä täyttää nämä kriteerit esimerkiksi sanomalehden yleisönosastoa paremmin siinä mielessä, että keskusteluryhmässä voi julkaista melkein minkä tahansa mielipiteen ja niin usein kuin haluaa. Tämä antaa uusia mahdollisuuksia kansalaisille laajentaa sananvapautta positiiviseksi oikeudeksi (ks. Kuronen 1996, 253). Näillä näkökohdilla on myös ongelmallinen ulottuvuutensa. Helppo pääsy foorumille voi johtaa viestien tulvaan ja merkitä sitä, että keskusteluryhmän viesteihin suhtaudutaan vähemmän vakavasti kuin yleisönosastojuttuihin, jotka ovat läpäisseet toimituksen seulan. Keskusteluryhmä ei myöskään ole foorumi, jolle pääseminen on itsestäänselvää ja vaivatonta. Kaikilla kansalaisilla ei ole – ainakaan toistaiseksi – yhtäläistä pääsyä tietoverkkoihin. Esimerkiksi yliopistoissa työskentelevät voivat maksutta käyttää Internetiä, kun taas toiset joutuvat hankkimaan modeemin kotitietokoneeseen ja maksamaan itse yhteysajasta. Myös verkkopalvelujen käytön oppiminen vie aikansa. Vaikka tietokonevälitteinen viestintä demokratisoikin keskustelua siinä mielessä että viestijän sosio-ekonominen asema ja ulkoinen habitus eivät välttämättä näy viesteistä, kyky ilmaista itseään kirjoittamalla erotellee väistämättä kansakoulun käyneen sekatyömiehen ja professorin.

Sfnet

Usenetin kotimaisten (suomenkielisten) keskusteluryhmien nimeksi on annettu sfnet. Sitä voi käyttää mm. Funetin palvelinten kautta. Vuoden 1996 lopulla sfnetissa toimi noin 250 eri alojen keskusteluryhmää (ks. Newsgroups list 1996). Niistä on moderoituja vain muutama, joten keskustelijat voivat lähettää verrattain vapaasti viestejään näihin ryhmiin (Järvinen 1996). Sfnetiin perustetaan ajoittain uusia keskusteluryhmiä ja vastaavasti poistetaan aikansa eläneitä.

Sfnetin ryhmät jakautuvat eri aihepiireihin, joiden sisällä on alaluokkia. Pääluokat ovat *atk*, *harrastus*, *keskustelu*, *lists*, *opiskelu*, *tiede*, *tori* ja *urheilu*. Atk:sta kiinnostuneille ovat tarjolla nelisenkymmentä keskusteluryhmää, esimerkiksi *sfnet.atk.turvallisuus*. Pääluokka *sfnet.harrastus* on jonkin verran laajempi ja sieltä löytyvät keskusteluryhmät mm. biljardin pelaajille, kulinaristeille ja sukututkijoille. Eniten alaryhmiä löytyy pääluokasta *sfnet.keskustelu*. Sen aihepiirejä ovat mm. EU, ihmissuhteet, kuluttajansuoja, liikenne, syrjintä, terveys ja vitsit. Pääluokka *tiede* kattaa verrattain hyvin eri tutkimusalat arkeologiasta yhdyskuntasuunnitteluun. *Tori* sisältää eri tavaroiden ja palvelujen osto- ja myynti-ilmoituksia. Pääluokka *urheilu* on verrattain suppea, käsittäen mm. jääkiekkoa ja yleisurheilua koskevat keskusteluryhmät.

Miksi rallia on ajettava kävelykadulla?

Tämän artikkelin empiirinen tieto hankittiin seuraamalla keskustelua, joka käytiin 23.-26.8. 1996 järjestetyistä Jyväskylän suurajoista. Keskustelu käytiin sf.netin ryhmissä *liikenne* ja *yhteiskunta*. Molemmat keskusteluryhmät ovat moderoimattomia. Suurin osa viesteistä löytyi liikenne -ryhmästä, joka on keskittynyt liikennepoliittisiin aiheisiin. Esim. autoista ja moottoriurheilusta kiinnostuneille on omat keskusteluryhmänsä.

Vuoden 1996 suurajoista, joka oli samalla MM-rallin osakilpailu tuli tavan-

omaista dramaattisempi. Perjantai-iltana 23.8. järjestetyn Harjun erikoiskokeen aikana yhden kilpailijan auto syöksyi katsojajoukkoon, joka oli seuraamassa kilpailua pyörätieltä. Onnettomuudessa sai surmansa belgialainen mieshenkilö ja lähes kolmekymmentä katsojaa loukkaantui. Onnettomuus toi oman lisävärinsä keskusteluryhmässä käytyihin väittelyihin, mutta keskustelu virittyi varsinaisesti kysymyksestä, mistä syystä yksi rallin erikoiskokeista on järjestettävä kaupungin puistoalueella ja mistä syystä rallin maali on sijoitettava kuin uhallä kävelykadulle.

Tallensin kaikki tähän aihepiiriin liittyneet puheenvuorot ajalta 7.8.-6.9.1996. Koko suurajokeskustelu mahdu ei näiden päivien väliin, sillä keskusteltua viriteltiin jo ennen 7.8. Mukaan tuli kuitenkin intensiivisin keskustelujakso, joka ajoittui rallia edeltäneeseen ja sitä seuranneeseen viikkoon. Elokuun lopussa suurajoihin liittynyt keskustelu alkoi laantua ja lopulta myös rönsyillä siinä määrin toisiin aiheisiin, että lopetin keskustelun seurannan tutkimusmielessä 6.9.

Lähestyn suurajo-keskustelua kahdella tasolla. Teen ensiksi kvantitatiivisen yleiskatsauksen kuukauden aikana käytyyn keskusteluun. Otan sitten kvalitatiiviseen tarkasteluun parin viikon mittaisen keskusteluosuuden, jossa pohdittiin rallin etuja ja haittoja. Tämä rajausta oli on paikallaan, sillä koko keskusteluaineistossa riittäisi analysoitavaa usempaan artikkeliin.

Kuka, mistä ja kuinka usein?

Suurajoja koskevaan keskusteluun osallistui kaikkiaan 45 henkilöä. Viestejä kertyi kuukauden aikana kaikkiaan 124 kpl. Johtuneeko keskustelun aihepiiristä, että ryhmään lähettivät viestejä vain miehet. 45 henkilöstä 43 oli nimen perusteella miehiä. Kahden henkilön sukupuolesta ei päästy varmuuteen, koska toinen käytti vain sukunimeä ja toisella oli "taiteilijanimi", mutta ilmeisesti myös he olivat miehiä. Suurimmasta osasta viestejä voitiin myös nähdä, mitä organisaatiota tai työpaikkaa viestin lähettäjä edusti. Tältä osin saatiin seuraavanlainen jakauma:

Yliopisto tai korkeakoulu	21
Yritys	4
Valtion virasto tai laitos	3
Tutkimuslaitos	2
Ei tunnistettavissa	15

Keskusteluryhmään tuli viestejä etenkin Teknillisestä korkeakoulusta sekä Jyväskylän ja Turun yliopistoista. Yrityksistä oli parhaiten edustettuna Nokia. Valtaosa viesteistä oli lähetetty työpaikan koneelta. Edellisen perusteella voi päätellä, että suurajoja koskevaan keskusteluun osallistuivat etupäässä miehet, jotka työskentelevät korkeakouluissa teknisen alan ammattiteissa. Tämän arvion suhteen on kuitenkin oltava varovainen, sillä kyseessä saattavat olla myös edellämäinittujen korkeakoulujen opiskelijat, joiden on mahdollista käyttää Internetiä oppilaitoksensa koneilta.

Viestijöiden osallistumisaktiivisuutta koskeva analyysi ei tuottanut yllätyksiä. Muutama kirjoittaja tuotti valtaosan viesteistä ja loput viestit hajaantuivat melko suuren joukon kesken. Lähetetyt viestit jakautuivat seuraavasti:

viestejä (kpl)	lähettäjiä
1	29 henkilöä
2-3	10 "
4-6	1 "
7-10	2 "
11-15	1 "
16-21	2 "

Osallistumisaktiivisuus keskittyi selvästi, sillä kaksi aktiivisinta tuotti noin 31 % kaikista viesteistä. Suurin osa keskustelijoista tyytyi yhteen tai kahteen viestiin. Pisin viesti käsitti omaa tekstiä 24 riviä ja lyhyin jäi yhden rivin mittaiseksi. Suurimassa osassa viestejä oli 2-7 riviä. Viesteille tuli kuitenkin enemmän mittaa, sillä omien kommenttien edelle liitettiin pätkiä tekstistä, joita kommentoitiin. Nämä suorat lainaukset eivät ainoastaan toimineet edellä käytyjen puheenvuorojen dokumentaationa, vaan ne palvelivat samalla muistin virkistykseen keskustelua seuraaville. Monissa tapauksissa viittaukset edellisiin viesteihin veivät enemmän tilaa kuin oma teksti, joka saattoi tyypistä parin rivin kommentiksi. Tyypillinen viesti näytti tällaiselta (nimet ym. tunnistetiedot muutettu fiktiivisiksi)

Date: 24 Aug 1996 09:18
 From: kukkonen @sampo.aca.fi (**Kalevi Kukkonen**)
 Organization: University of Nowhere, Finland
 Newsgroups: sfnet.keskustelu.liikenne

In article <489XYW8.662@computer.fi>, Pekka Näkäräinen <pekka.nakarainen@computer..fi> writes:

> Eilen illalla 28 loukkantui ja yksi kuoli myöhemmin kun kilpa-auto karkasi pyörätielle
 > Kyseessä oli juuri se Harjun erikoiskoe, josta Neste -boikottiin kirjoituksessani
 > mainitsin

On valitettavaa, että näin kävi mutta (Suomesta en tiedä) useiden vastaavien tilaisuuksien pääsylipuissa lukee: Autourheilu on vaarallista – niin osallistujille kuin katsojillekin

Kalevi

Jotkut kirjoittajat lisäsivät allekirjoituksen perään näkemyksiään elävöittävän "moton", esim. "Karl Marx on kuollut, Eddy Merckx elää".

Etenkin IRC-keskusteluryhmiin osallistuvia on joskus pidetty yökyöpeleinä, jotka "irrkalevat" pienessä kaljassa pikkutunneilla. Asynkroniset keskusteluryhmät näyttävät olevan toista maata. Merkittävin osa suurajo -keskustelun viesteistä lähetettiin työaikana, kuten seuraava jakauma osoittaa:

klo viestejä (kpl)

00-06	4
06-09	13
09-11	39
11-13	18
13-16	16
16-18	14
18-22	18
22-24	2

Aamuyön tunnit ja myöhäisilta eivät innostaneet keskustelijoita. Viestejä alettiin kirjoittaa merkittävämmän vasta klo 9 jälkeen aamupäivällä. Eniten niitä laadittiin klo 10-11 välisenä aikana. Viestejä tippui tasaisesti myös iltapäivällä aina klo 18 saakka, jolloin tahti alkoi harveta. Tämä on vain karkea yleiskuva, koska viestien määrissä esiintyi päivittäin ja viikottainkin vaihtelua sen mukaan, kuinka intensiivisenä keskustelu kävi. Joskus tiettyä viestiä kommentoitiin useampaankin kertaan samana päivänä, mutta oli myös viestejä, joihin viitattiin vasta päivien kullutta jos silloinkaan. Parhaassakin tapauksessa keskustelu eteni hitaasti verrattuna kasvokkaiseen väittelyyn tai IRC-rupatteluun. Eroja ilmeni myös siinä, kuinka usein edellisiin viesteihin viitattiin. Jotkut viestit nostattivat reaktioita muita enemmän muun muassa sen vuoksi, että kirjoittaja heitti esille tavanomaista provokatiivisemman väitteen. Yksittäisistä viesteistä kirjoitti eniten (14 kpl) kommentteja viesti, jossa kirjoittaja luetteli boikottilistalleen joutuneita auto-, öljy- ja tupakkafirmoja. Useimmissa tapauksissa edellisiin viesteihin viitattiin 2-3 kertaa parin päivän sisällä siitä, kun viesti oli ilmaantunut keskusteluryhmään. Vain kaikkein eniten kiinnostusta herättäneet viestit elivät tässä suhteessa pidempään, sillä niihin saatettiin palata vielä parin viikon kuluttua. Kaiken kaikkiaan keskustelun aikajänne oli lyhyt: keskustelu nytkähteli eteen päin lyhyinä kommentteina parin edellisen päivän puheenvuoroihin.

Maanantai, keskiviikko ja torstai osoittautuivat viestien lähettämisen suosituimmiksi päiviksi, kun taas viikonloppuisin oli verrattain hiljaista. Yksittäisistä päivistä tuotti ennätyksen maanantai 26.8., jolloin ryhmään postitettiin 22 uutta viestiä, mutta esim. lauantain 10.8. saalis jäi nolnaan. Joidenkin päivien hyvää saldoa selitti se, että sama henkilö innostui tehtailemaan peräkkäin useampia viestejä. Esim. lauantaina 24.8. eräs keskustelija postitti tunnin sisällä 4 viestiä. Kaikkein aktiivisimmat olivat "äänessä" harva se päivä ja kommentoivat enimmäkseen toistensa kirjoituksia, kun taas yhteen tai kahteen viestiin koko aikana tyytyneet heittivät sekaan irrallisen kommentin ja vaikenivat. Keskustelussa voitiin näin tunnistaa 3-4 henkilön aktiiviryhmä, joka pyöritti keskustelua ja satunnaisesti osallistuvat 5-45 henkilöä. Heidän lisäksi keskusteluryhmään osallistui passiivijäsenet, ts. "näkyvät" lukijat, joista ei saatu mitään tietoa.

Keskeiset aiheet

Sf.net.keskustelu.liikenne -valikon yhtenä otsikkona oli tarkastelujakson alussa "Neste ja Jyväskylän suurajot". Keskiviikkona 21.8. otsikoksi vaihtui "Autokilpailut Jyväskylän kävelykadulla!", joskin muutamia viestejä ilmaantui vielä edellisenkin otsikon alle. Jotkut kirjoittajat lähettivät samoja viestejä myös muihin keskusteluryhmiin, esim. *sf.net keskustelu.yhteiskunta* ja *sf.net.keskustelu.ymparisto*.

Suurajokeskustelun alkuvaiheen keskeisenä teemana oli Neste Oy:n ristiriitainen rooli rallin sponsoroijana ja ympäristöarvoja korostavana yrityksenä. Kirjoittajat esittivät näkemyksiä myös siitä, mitä taloudellisia hyötyjä rallista Jyväskylän

seudun yrityksille ja millä tavoin suurajot häiritsevät kaupunkilaisten jokapäiväistä elämää. Heti kilpailujen alussa tapahtunut onnettomuus käänsi keskustelun ralliautoilun turhiin uhreihin ja moottoriurheilun turvattomuuteen: suurajot olivat muuttuneet "surmanajoiksi" ja sitä myötä "suruajoiksi". Kun nämä kysymykset oli saatu puitua, keskustelu siirtyi jälleen periaatteellisempiin kysymyksiin, erityisesti siihen, millä tavoin ralliautoilua vastustavat voisivat boikotoida moottoriurheilua sponsoroivia yrityksiä ja kuinka järkevää tällainen boikotointi on. Näiden pääteemojen rinnalla ja niihin vain löyhästi liittyen esiintyi alateemoja, joita koskeva keskustelu tyypistyi usein muutamaan kommenttiin (esimerkiksi pitäisikö myös pyöräilijöille säätää maksiminopeus kaupunkiliikenteessä).

Tämäntyyppiset herjoja muistuttavat "välihuudot" rikkoivat keskustelua ja saivat sen välillä eksymään sivupoluille. Empiirisen analyysin kannalta keskustelun fragmentaarisuus on ongelmallista. Jos keskustelusta haluaa antaa selkeän kuvan ja kuvata sitä tiettyjen teemojen kokonaisuutena, rönsyjä on karsittava armotta. Tämä taas ei tee oikeutta keskustelun koko kirjolle, joka näyttäytyy kuvattaessa keskustelua viesti viestiltä, tunti tunnilta ja päivä päivältä. Tein tämän ongelman suhteen kompromissin: yhtäältä keskitin tapaustutkimuksen yhteen teemaan ja karsin pois turhat rönsyt, mutta toisaalta seurasin keskustelua tämän teeman sisällä suunnilleen siinä järjestyksessä kuin viestit oli lähetetty. Tämä tuo esille verkokeskustelun aikasidonnaisen, lyhytjännitteisen dynamiikan. Tämä tarkastelutapa vastannee myös sitä tapaa, jolla keskusteluryhmiin osallistuvat menettelevät. He tekevät tietyin väliajoin yleissilmäyksen siihen, mitä mitä uusia viestejä ryhmään on tullut ja lukevat kiinnostavimmat.

Tarkastelen seuraavaksi tämän keskustelun kulkua ja luonnetta kiinnittämällä erityistä huomiota siihen, mitä näkökohtia kirjoittajat toivat keskusteluun ja millä tavoin eri oletuksia ja väitteitä perusteltiin. Kiinnitän huomiota myös keskustelun dynamiikkaan: kuinka keskustelu eteni ja miten siihen ilmaantui uusia piirteitä. Tämän artikkelin puitteissa ei ole mahdollista kattavaa sisällöllistä kuvaa eri tahoille rönsyilleen keskustelun kulusta eikä se ole tarkoitukseen. Otankin tarkasteltavaksi vain suurajojen tarpeellisuutta koskevan keskusteluosuuden, jossa kysyttiin, miksi ralli on tuotava kaupungin keskusta. Tässä kysymyksessä kiteytyvät rallin kaupallisia etuja sekä sosiaalisia ja ympäristöllisiä haittoja koskevat näkökohdat. Jotta kirjoittajien anonymisyys turvattaisiin, poistin kaikki viittaukset heidän nimiinsä ja työpaikkoihinsa. Joistakin viesteistä, joista otin suoria lainauksia, karsin esityksen jättevöittämisiksi epäolennaisia sanoja tai lauseita. Nämä kohdat on merkitty suluissa olevilla pisteillä (...). Kirjoittajien identifioimiseksi ja erottamiseksi toisistaan käytän koodeja; esimerkiksi H-4 (=henkilö 4).

Väittelyä suurajojen tarpeellisuudesta käytiin runsaan kahden viikon ajan 7.-23.8. Keskustelun intensiivisin vaihe kesti vain 7 päivää (7.-14.8.); toisen tarkasteluviikon aikana esitettiin lähinnä hajakommentteja. Vilkkain päivä oli torstai 8.8., jolloin uusia viestejä tuli 7 (niistä tosin kolme samalta henkilöltä). Jostakin syystä keskusteluryhmään ei ilmaantunut ainuttakaan viestiä perjantaista 16.8. sunnuntaihin 18.8. Seuraavana maanantainakin (19.8.) tuli vain yksi viesti, mutta keskustelu vireytyi keskiviikkona 21.8., kun rallin käynnistymiseen oli enää pari päivää. Toisella tarkasteluviikolla keskustelu alkoi liukua muihin aiheisiin, kuten esimerkiksi Neste Oy:n ja muiden moottoriurheilua sponsoroivien yritysten boikotointiin ja jalankulkijoille asetettaviin rajoituksiin kaupunkiliikenteessä. Rallin tarpeellisuutta koskeva keskusteluosuus päättyi perjantaina 23.8., jolloin suurajot käynnistyivät. Tuolloin sattui myös tuhoisa onnettomuus, joka antoi uutta vettä rallin vastustajien myllyyn. Rallin tarpeellisuutta koskevaan keskusteluun osallistui kaikkiaan 21 henkilöä, jotka lähettivät tänä aikana 47 viestiä. Kuten koko Suurajo -keskustelussakin myös tältä osin voitiin havaita osallistumisaktiivisuuden keskittyneen merkittävästi. Kolme aktiivisinta (H-3, H-4 ja H-6) lähetti 25 viestiä, joten lo-puille 18 henkilölle jäi vain 22 viestiä.

Showbisnestä, kansanhuvia vai "viherpiippittäjien" ärsyttämistä?

Suurajokeskustelussa oli havaittavissa alusta lähtien kaupallisen autourheilun vastustus. Sen kritisoijina esiintyivät etenkin henkilöt, joille näyttävät olevan tärkeitä vihreät tai vasemmistolaisesti sävyttyneet poliittiset arvot. Osa näistä henkilöistä lienee kansalaisaktivisteja, joiden sydäntä lähellä on ympäristönsuojelu. Keskustelulle oli koko ajan ominaista se, että aloitetta pitivät käsissään rallia vastustavat henkilöt, kun taas autourheilun hyväksyvät tai suurajoihin ainakin neutraalisti suhtautuvat tyytyivät heittämään pisteliäitä vastakommentteja rallia kritisoiville.

"Neste ja Jyväskylän suurajot" -keskusteluosuuden lähtölaukauksena voidaan pitää yhden aktiivisen kirjoittajan äimistelyä siitä, miksi MM-rallin erikoiskoe pitää järjestää nimenomaan kävelykadulla. Pari viikkoa ennen rallia hän kirjoitti muun muassa, että:

Suurajot ovat tärkeä tapahtuma Jyväskylän kaupungin palveluelinkeinolle, mutta joku raja sentään pitäisi olla (...). Autokilpailuja voi järjestää muuallakin kuin kaupungin puistossa ja kävelykadulla.

Mitä mieltä ihmiset yleensä on em. politiikasta? Käsittäkseni ilman mittavaa korruptiota Neste ja Suurajojen järjestelytoimikunta ei voi saada lupia autoiluun puistossa ja kävelykadulla.

(H-3)

H-3:n esittämän kysymyksen alkuosa tuo osuvasti esille ralliin liittyvät intressit. Kysymyksen retorista voimaa lisää se, että esille nostetaan tasapuolisuutta tavoitellen sekä rallista koituvat taloudelliset hyödyt ("tärkeä tapahtuma Jyväskylän palveluelinkeinolle") että hyötyjen tavoittelun käänttöpuoli (onko kilpailut pakko tunkea taloudellisten etujen maksimoimiseksi jalankulkijoille rauhoitetulle alueelle?). Kysyjä tuottaa tässä viestissään itsensä paitsi tavalliseksi kansalaiseksi myös passiivisten kaupunkilaisten herättelijäksi: eivätkö he todellakaan huomaa, millaista heidän oikeuksiaan loukkaavaa tapahtumaa ollaan puuhaamassa? Kysymyksen loppuosa korruptiosyytöksineen on provokatiivinen ja ehkä sellaiseksi tarkoitettukin. Kaikki sanomalehdet eivät ehkä kelpuuttaisi tällaista tekstiä yleisönosastoihinsa, jos korruptiosyytettä ei yksilöitäisi tarkemmin.

H-3:n kysymys tuotti useita kommentteja, joissa luonnehdittiin mm. sitä, kuinka suurajot rikkovat koko kaupungin luontaisen elämänrytmin:

Koskaan, koskaan muulloin kuin ajojen aikaan Jyväskylän bussikuskit eivät ole vaahtosuisen aggressiivisia omia asiakkaitaan kohtaan, eivät myöskään kauppiaat, tarjoilijat ja muut vastaavat. Ajot yksinkertaisesti kiristävät koko sektorin hermoja aivan helevetisti, ja normaalioloissa inhimilliset yleisönpalvelijat purkavat paineensa asiakkaaseen. Cool.

Viime vuonnakin kävelykatu täyttyi taas kojuista, romppeesta ja 'huoltoajossa' olevista autoista. (Olin päätenyt sinne selvittyäni raivopäisenä mesovasta bussikuskista ...) Yksi näistä huoltoajolaisista hanatti täysin huolettomasti menemään siellä kojujen lomassa, ja oli ajaa naisihmisen päälle. Tästä säikähtyneenä nainen läpsäytti auton konepeltiä kädellään ja meni pankkiautomaatille. Kuski pomppasi ulos, marssi naisen perään ja alkoi karjua:

"ÄLÄ KOSKE MUN BEMARIIN!!!"

Sama juttu joka vuosi, porukka kadottaa suhteellisuudentajunsa ja kaupunki muuttuu kauhu-filmin lavasteiksi. Onneksi kotonakin riittää tekemistä.

(H-1) (keskiviikko 7.8. klo 08.51)

H-1 ei vain sympatisoi H-3:n äimistelyä, vaan antaa sille lisävoimaa omiin kokemuksiin perustavalla esimerkillään. Vaikka kyse on edellisen vuoden ralliin liit-

tyneistä tapahtumia, H-1:n viesti ennakoii epämiellyttävien tapahtumien toistuvan myös elokuussa 1996. Rallista ei tulisi yksinomaan iloista kansanjuhlaa.

Keskustelun käynnistänyt H-3 kommentoi heti tuoreeltaan H-1:n vaikutelmia edellisen vuoden rallista:

Luulin jo, että olen Jyväskylässä ainoa jonka mielestä meininki Suurajojen aikana on outoa

Ei sinänsä mitään Suurajoja vastaan mitään – niitä varmasti tarvitaan – koska suurtyöttömyyden aikana erityisesti erilaiset hovit ovat tärkeitä ihmisille. Voi samaistua esim. autoihin ja autojen ympärillä olevaan bisnekseen. Voi kuvitella ikäänkuin itsekin olevansa osa laajempaa autojen ympärillä pyörivää kolle-giaalista yhteisöä. Se on tärkeää näinä aikoina.

(H-3) (keskiviikko 7.8. klo 15.47).

Tämänkin viestin sävy tavoittelee tasapuolisuutta, mutta hyödyntää myös ironiaa. H-3 vastasi samalla kertaa aiempaan kysymykseensä siitä, onko rallin eri-koiskokeelle löydetty paras mahdollinen paikka:

Olisi kuitenkin parempi jos kyseinen tapahtuma vietäisiin kävelykadulta ja puisto-tosta pois.

Jatkokysymyksen oli valmiina:

Olisi vaan hauska tietää autoilun harrastajilta itseltään, miksi he haluavat tuoda autokilpailut kävelykadulle ja kaupungin tärkeimpään puistoon. Joku järkevä pe-rustehan sille täytyy olla.

(H-3) (keskiviikko 7.8. klo 15.47).

Taloudellisia hyötyjä vai ympäristöhaittoja?

Kysyjä jäi vaille suoraa vastausta, sillä moottoriurheilun harrastajat, puhumatta-aan suurajojen järjestäjistä eivät esiintyneet kertaakaan keskusteluryhmässä. On ilmeistä, että he eivät olleet tietoisia koko foorumista saati sillä käytävästä deba-tista. Tässä mielessä rallin arvostelijoiden kommentit menivät harakoille. Kritiikki olisi tavoittanut paremmin maalinsa, jos esimerkiksi Keski-suomalainen tai iltapäi-välehdet olisivat kelpuuttaneet rallin arvostelijoiden kirjoituksia yleisöno-sastoon-sa. H-3:n kysymykseen tuli oikeastaan vain yksi, mutta sitäkin suurempi vastaus yhdeltä aktiivikeskustelijalta. Hän myötäili koko suurajokeskustelun ajan H-3:n näkemyksiä ja arveli, että rallin tuomisen kävelykadulle selittää:

Psyykinen luonnehäiriö, joka ilmenee korostettuna itsetehostamisen tarpeena, haluna kiristää kanssaihmisten pinna äärimmilleen hiilivetyjä käryttämällä ja moottoria ulvottamalla. Tarkkaile joskus ympyrää kaahaavaa vesiskootteristia ja yritä löytää tyypin puuhasta jotain järkevää.

(H-6) (torstai 8.8. klo 10.36)

Jos H-6:n tarkoituksena oli ärsyttää ralliin myönteisesti suhtautuvia, hän on-nistui aikeessaan ainakin kerran. Vastakomentista voidaan tunnistaa ns. lei-mahtelun (flaming) piirteitä ja siinä kiinnitetään huomiota myös myös H-3:n ja H-6:n samanhenkisyyteen. Ilmeisesti he ovat tunnettuja verkkokeskustelijoita, jot-ka kuuluvat elektroniseen ”yhtä köyttä yhdistykseen” ja joiden mielipiteet ovat tulleet tutuiksi muissakin yhteyksissä. H-3:n ja H-6:n näkemysten vähättely perus-tuu ideologiseen leimaamiseen, jota korostavat ilmaukset ”yleensä” ja ”akseli”:

Yleensä ei (H-3 ja H-6/RS) -akseliin päin viitsi piereksiäkään (tuleehan siitä kasvi-huonekaasuja), mutta kun mies ... jorisee tällaisia (...)

> Tarkkaile joskus ympyrää kaahaavaa vesiskootteristia ja yritä löytää tyypin puuhasta jotain

> järkevää (H-6).

Korvaa "ympyrää kaahaava vesiskootteristi" millä haluat.
(H-8) (torstai 8.8. klo 12.29).

H-6:n esittämä analogia "vesiskootteristista" ei ei innostunut muita. Myös "leimahtelija" (H-8) jätti leikin tähän eikä enää esiintynyt suurajokeskustelussa. Vaikka keskustelussa viljeltiin epäsovinnaisia ilmauksia, se pysyi verrattain asiallisena. Henkilöön menevää painokelvotonta tekstiä esiintyi vain yhdessä viestissä. Vaikka keskustelu menikin välillä herjien heittäilyksi, kukaan ei alentunut haistatteluun tai muuhun elektroniseen töhertelyyn, joka on monien keskusteluryhmien riesana (ks. esim. Van Tassel 1996).

Suurajojen myönteiset puolet tuotiin esille heti keskustelun alussa, mutta rallin ymmärtäjiä ei ilmaantunut kahta enempää. Toinen heistä vastasi myös H-3:n kysymyksiin siitä, onko kaupungin keskusta paras paikka rallille:

Mielestäni Suurajot on ihan jees. (H-2) (keskiviikko 7.8. klo 12.59).

- > Suurajot ovat tärkeä tapahtuma Jyväskylän kaupungin palveluelinkeinolle, mutta joku raja
- > sentään pitäisi olla ... Autokilpailuja voi järjestää muuallakin kuin kaupungin puistossa ja
- > kävelykadulla (H-3)

Autokilpailuja voidaan järjestää muuallakin. (H-2) (keskiviikko 7.8. klo 12.59).

Vastaus vaikuttaa yhdentekevältä, mutta se vapauttaa H-2n joutumasta altavastaajaksi keskustelussa, joka koskee mm. rallin ympäristöhaittoja. H-2 tehostaa argumenttiaan kuvaamalla rallin vain yhdeksi vapaa-ajan vieton muodoksi ja löytää vastapainoksi "vieläkin hullumpia" tapoja rentoutua. "Ei se ralli ole ole niin haudanvakava asia" -tyyppisen kommentin päättää hymiö, joita viljeltiin yllättävän vähän suurajokeskustelussa. Kirjoittaja viljeli muutoinkin huumoria, sillä hän ilmoitti taustaryhmäkseen "180 km/h talvinopeusrajoitukseksi r.y.":

Erilaisia harrastuksia ja kiinnostuksen kohteita löytyy maailmasta paljon ja on ihan selvää, ettei pulla maistu kaikkien suussa hyvältä. Jotkut jopa pitävät pienen valkoisen pallon hakkamisesta ympäri peltoja järkevänä! :-)

(H-2) (keskiviikko 7.8. klo 12.59)

Jäljellä on kuitenkin kysymys josta ei selviä vitsailulla. Rallia kritisoiva H-3 oli asettanut pohdittavaksi keskustelunavauksessaan myös sen mahdollisuuden, että:

- > (...) ilman mittavaa korruptiota Neste ja Suurajojen järjestelytoimikunta ei voi saada lupia
- > autoiluun puistossa ja kävelykadulla (H-3)

Samaan tapaan kuin edellä H-2 väistää kysymyksen kärjen ja rakentaa suurajojen puolustuksen epäsuorasti. :

Mitähän kaupunki on mieltä valtavan kansainvälisestä julkisuudesta ja turisteista? Tai kysy paikallisten (koko Jkylän seutu!) majoittajien, ravintoloiden, ym. palveluntuottajien mielipidettä tapahtuman taloudellisesta merkityksestä ...

Muistuu mieleen yhdenkin huoltamoyrittäjän huokaisu viime vuonna valtavan kiireen keskeltä:

"Suurajojen aikana me myydään yhtä paljon kuin koko vuoden muuna aikana yhteensä".

(H-2) (keskiviikko 7.8. klo 12.59)

Argumentaatio lähtee taloudellisten hyötyjen korostamisesta ja perustelut ovat määrällisiä, kuten tämäntyyppiselle "ekonomistiselle semantiikalle" sopiikin (valtava julkisuus, paljon ostavia turisteja, valtava kiire, paljon myyntiä). Näiden tekijöiden myönteisyyttä ei aseteta epäilyksenalaiseksi eikä taloudellisten hyötyjen tavoittelun tuottamiin haittoihin (tungos, pakokaasut, jne.) viitata lainkaan. Jos H-3:n viestissä ideaalisena toimijana on oikeuksiaan valppaasti valvova kansalainen, H-2 tuottaa itsensä paikallisten yrittäjien edunvalvojaksi, viittaamatta kuitenkaan suoraan siihen, että itsekin mahdollisesti toimii yrittäjänä. Tavallaan tämä ekonomistinen argumentaatio on yhtä yksisilmäinen kuin H-2:n esimerkki "vesiskootteristista", jossa rallikuski rinnastetaan idioottiin.

Väittely rallin tarpeellisuudesta jatkui torstaina 8.8, josta tuli koko suurajokeskustelun vilkkaimpia. Seuraavassa H-6:n viestissä tulee osuvasti esille myös se, kuinka kirjoittajan oma teksti nousee reagoitina edellisiin kommentteihin. Keskusteluryhmässä tuotettu teksti kutoutuukin tyyppillisesti näistä lyhyistä, usein katkelmallisista vuoropuheluista.

- > Nesteen ekologinen yrityskuva, jota se haluaa mainonnalla rakentaa on käytännössä aivan
- > jotain muuta.

>Neste Rallye of Thousands Lakes niinkuin sitä kansainvälisesti markkinoidaan tuodaan >Jyväskylässä kaupungin tärkeimpään puistoon (Harjun erikoiskoe) kävelykadulle (maali)

>Autoilevan väestönosan piittaamattomuus ja röyhkeys on rajatonta. Kysymys on autoilijoiden >mielenosoituksesta käytännössä. (H-3)

Olen samaa mieltä, bensankäryttelylobby on silminnähdessä huolestunut ilmastotutkijoiden viimeaikaisista lausunnoista ilmastomuutoksen etenemisestä ja yrittää peittää huolestuneet äänenpainot aivottomien sirkushuvien alle. Tilanne on mielestäni jotenkin tuttu Rooman valtakunnan loppu-ajoilta: kun yhteiskunta on kyvytön vastaamaan esillennouseviin ongelmiin, tarjotaan sirkushuveja tilalle. (H-6) (torstai 8.8. klo 10.29)

>Kun kaupunkiin on saatu joku autoista vapaa alue se kiusaa elämäntapa-autoilijoita niin

>paljon, että sinne pitää tuoda autokilpailut (H-3).

Totta, pienikin autoista vapaa vyöhyke on näille kuin punainen vaate.

(H-6) (torstai 8.8. klo 10.29)

>Neste, joka on Jyväskylän Suurajojen pääsponsor ei piittaa tippaakaan ympäristöarvoista ja

>ihmisten asumisympäristöstä (H-3).

Kuten eivät muutkaan hiilivetyfirmat.

(H-6) (torstai 8.8. klo 10.29)

> (...) Käsittääkseni ilman mittavaa korruptiota Neste ja Suurajojen järjestelytoimikunta ei voi

> saada lupia autoiluun puistossa ja kävelykadulla (H-3)

Päättäjien uudelleenvalinta on useimmiten vaalirahoituksesta kiinni. Puheet ympäristöstävällisestä kaupungista kannattaa jättää omaan arvoonsa ja kiinnittää huomio tekoihin.

Ei sinulla sattuisi olemaan listaa suurajojen poliittisista takuumiehistä tänne julkaistavaksi?

(H-6) (torstai 8.8. klo 10.29)

H-6:n puheenvuoron viimeinen lause on siinä mielessä harvinainen, että se edustaa yritystä hankkia tietoa oman itsen ulkopuolelta. Melkein kaikille suurajoja koskeville puheenvuoroille oli ominaista niiden itseriittoisuus. Kirjoittajilta löytyi yleensä "omasta takaa" mielipide asiaan kuin asiaan eikä muilta juurikaan pyydetty apua. Argumentteja ei myöskään pyritty lujittamaan viittaamalla erilaisiin auktoriteettilähteisiin, kuten esimerkiksi asiantuntijoiden lausuntoihin tai tieteellisiin julkaisuihin.

Poiketaan hieman puheenvuorojen aikajärjestyksestä ja otetaan tarkasteltavaksi vastaus, jonka tiedonhankkija sai kysymykseensä. Vastauksen antoi – kuinka ollakaan – hänen hengenheimolaisensa H-3:

> Ei sinulla sattuisi olemaan listaa suurajojen poliittisista takuumiehistä tänne julkaistavaksi?

(H-6)

Jyväskylässä valtaa pitävät Sosiaalidemokraatit ja Kokoomus (...)

Käytännössä luvan lieene siunannut joku lautakunta. Niissä enemmistönä on tietenkin em. puolueiden edustajat. Ne, jotka eivät menneet vaaleissa läpi valtuustoon.

Käytännössä apulaiskaupunginjohtaja, joka vastaa teknisistä asioista, Ahti Vielman yli ei kävellä. Vielma on kokoomuslainen. Kotoisin muistaakseni Savukoskelta eikä olisi koskaan tullut valituksi virkaansa ilman puolueen jäsenkirjaa.

Kaupunginjohtaja on Pekka Kettunen, DI, joka tuli Keravalta Jyväskylän johtoon sosiaalidemokraattien kutsumana.

Pidän P. Kettusta fiksuna miehenä, jonka luulisi älyvän mikä on hyvää peeärrää ja mikä ei.

(H-3) (tiistai 13.8. klo 10.47)

H-3 täydensi vielä vastaustaan seuraavana päivänä, joten H-6:n tiedonhankinta näytti johtaneen tulokseen. H-3 oli selvästikin nähnyt vaivaa voidakseen kertoa H-6:lle ja samalla muillekin keskusteluryhmää seuraaville, ketkä päättivät Suurajojen luvista. H-3 käyttää hyväkseen myös edellisen päivän viestiään ja käy kysymys/vastaus -leikkiä itsensä kanssa. Argumenttien uskottavuutta pyritään vahvistamaan kieltämällä omat sidonnaisuudet mihinkään poliittiseen puolueeseen:

Tein pienen kyselyn:

Luvat Suurajojen pitämiselle Harjulla, kaupungin keskeisessä puistossa on antanut vuodesta vähän riippuen joko:

- a. tekninen lautakunta
- b. kaupunginhallitus

Molemmissa Kokoomus ja SDP jyrää. (En ole itse minkään puolueen jäsen, enkä ole ollut.)

Sosiaalidemokraattien kärkinimiä on Jyväskylän yliopistossa työskentelevä (sic) Kalevi Olin, joka on myös kansanedustaja.

Olinilta itseltään voisi kysyä Demareiden ympäristöpolitiikkaa käytännössä sposti-osoitteesta:

kalevi.olin@eduskunta.mailnet.fi

Mies kyllä suoltaa puhetta vaikka tajuttomana ympäristöarvoista tuntitolkulla. Ei sen puoleen. Nyt voisi kysyä mitä ympäristöarvoja se tukee, että autokilpailu tuodaan kävelykadulle hänen kotikaupungissaan hänen oman puolueensa jäsenten tukemana.

Muitakin katuja olisi Jyväskylässä.

Olisi kiva saada jostain Nesteen sähköpostiosoitteita.

Voisi kysellä Nesteen ympäristöpolitiikkaa ja miksi he tukevat autokilpailuja Jyväskylän keskeisessä puistossa ja kävelykadulla.

Joku ympäristöpoliittinen logiikkahan siinä täytyy olla. Eihän Nesteenkään myynninedistäjät ihan idiootteja voi olla.

(H-3) (keskiviikko 14.8. klo 08.50)

Tämänkin puheenvuoron kannalta oli siis ongelmallista, että kritiikin kohteet saattoivat piiloutua sähköpostin tavoittamattomiin. Rallin arvostelu keskusteluryhmässä uhkasi näin ollen jäädä pienen piirin varjonyrkkeilyksi. Keskusteluryhmien luomaa vastajulkisuutta voidaankin pitää verrattain marginaalisena, etenkin jos passiivisten lukijoiden määrä jää vähäiseksi. John Keane (1996, 9-11) termien keskusteluryhmä edustaa tässä tapauksessa "mikrojulkisuuden" foorumia (micro-public sphere). Sillä esitetyt puheenvuorot tavoittavat pienen joukon ihmisiä verrattuna esimerkiksi laajalevikkisiin sanomalehtiin. Tähän marginaalisuuden ongelmaan viittasi tavallaan H-3, joka valitti, että rallia kritisoivia puheenvuoroja on vaikea saada julki esim. Keski-Suomen valtalehdessä:

Suurajot on niin pyhä asia Jyväskylässä, että sen kritiikki saattaa johtaa sosiaaliseen eristämiseen paikallisyhteisössä.

Jos kritiikki Suurajoja kohtaan nousee julkisuuteen, huomauttaa paikallinen so-tilaspiirin pää-äänenkannattaja, yleensä päätoimittajansa suulla, että:

* Jyväskylä menettää Suurajot Tampereelle

* liike-elämä kärsii ja työttömyys kasvaa jos ei ole Suurajoja

Ja kritiikot leimataan tietysti epärealistisiksi hihhuleiksi.

(H-3) (perjantai 9.8.klo 09.21)

Rallin tarpeellisuutta koskeva keskustelu alkoi rönsyillä toisella tarkasteluvierokolla muihin aiheisiin, muun muassa Neste Oy:n tuotteiden boikotointiin. Verrattain lyhyt, kahden keskustelijan (H-3 ja H-6) dominoima keskustelu suurajojen tarpeellisuudesta onnistui kuitenkin nostamaan esille tärkeitä näkökohtia. Rallia vastustavat asettuivat kansalaisten etujen ajajiksi ja valittivat suurajojen tuottamaa häiriötä kaupunkilaisten jokapäiväiselle elämälle. Rallia puolustavat korostivat suurajojen taloudellisia seurausvaikutuksia. Keskustelussa ei kuitenkaan päästy keskeisten argumenttien esittelyä pidemmälle. Osittain tämä johtui siitä, että ralliin kriittisesti suhtautuvilla oli käsissään aloite ja ilmeisesti myös määrällinen ylivoima; rallin kannattajat eivät uskaltaneet samalle areenalle. He tyytyivät muutamaan vasta-argumenttiin, mutta esimerkiksi rallin taloudellisista hyödyistä suhteessa sen tuottamiin haittoihin kaupunkilaisille ei päästy väittelemään kunnonla. Juuri kun tällaisen keskustelun alkuun oltiin pääsemässä, jokin sivuteema tempaisi huomion muihin asioihin.

Johtopäätöksiä

Steve Jonesin (1995, 18-19) tavoin voidaan väittää, että tietoverkon keskusteluryhmä on eräänlainen pseudoyhteisö, koska keskustelijat eivät jaa samaa fyysistä tilaa ja kohtaa toisiaan kasvokkain puhuessaan ja saadessaan palautetta. Koska kyse on tietokonevälitteisestä viestinnästä, se on kasvokkaihin kontakteihin verrattuna aina jossakin määrin proteettista, "talking by writing". Kasvokkaiseen dialogiin verrattuna asynkroninen verkkokeskustelu muistuttaa puujaloilla kävelyä myös sen vuoksi, että vastauksen saamista yksinkertaiseenkin kysymykseen saattaa joutua odottamaan jopa tunteja, monissa tapauksissa seuraavaan päivään, jolloin puhuteltu on taas tietokoneensa ääressä.

Keskusteluryhmiin lähetetyt viestit muistuttavat lähinnä yleisönosastokirjoituksia. Yleensä ne ovat niitä lyhyempiä, ikään kuin "sähkösanoman" tyyppisiä reagoiteja edeltäviin viesteihin. Viesteille on ominaista myös se, ettei niiden todenperäisyyttä valvota. Jokainen kirjoittaa keskusteluryhmään omalla vastuullaan ja jokaisen harkintaan myös jää, kuinka vakavasti toisten lähettämiin viesteihin tulisi suhtautua. On tietysti mahdollista, että ainakin räikeimmät asiavirheet oikaistaan, jos joku sattuu huomaamaan sellaisia. Koska keskustelulla ei ole selkeää asialistaa, tavoitetta ja puheenjohtajaa, keskustelu etenee ikään kuin omalla painollaan ja yllättävätkin suunnanmuutokset ovat mahdollisia. Tämän vuoksi verkkokeskustelua sävyttää usein lyhytjänteisyys, pintapuolisuus, fragmentaariisuus ja keskeneräisyys. Keskusteluun kuuluvat yhtä hyvin vakavissaan esitetyt asia-argumentit kuin myös herjat, joissa on totta toinen puoli. Niin viestien kirjoittaja kuin lukijakin tuottaa kunkin puheenvuoron merkityksen suhteessa aiempiin viesteihin. Ne eivät edusta kirjoittajille vain mykkää tekstimassaa, vaan myös kontekstia, johon oma kommentti suhteutetaan joko edellisten viestien tukemisenä, riitauttamisena tai vastaavana diskursiivisena tekona. Yksittäinen, aiempaan keskusteluun verrattain assosioituva lause (esim. "Neste on boikottilistalanti jo kymmenettä vuotta.") voi toisaalta provosoida kesken väittelyn oman "alakeskustelunsa", joka paisuu pian keskeisimmäksi puhelaiheeksi. Aiemmat kiistakysymykset painuvat samalla unohduksiin siitäkin huolimatta, että teemat saattavat olla itsessään yhtä ajankohtaisia kuin ennenkin.

Toisaalta verkkokeskustelun dynamiikkaan sopii sekin, että jokin aikaa sitten taakse jätettyihin teemoihin voidaan palata, jos ne tarjoavat esimerkiksi analogioita käsillä oleva aiheen täsmentämiseksi (vrt. Sachs 1995, 92). Tämä riippuu siitä, sattuuko keskusteluun osallistumaan henkilö, jolla on muistikuvia aiemmista puheenvuoroista. Verkkokeskustelulle näyttää kuitenkin olevan ominaista, että sen diskursiivinen rihmasto kiinnittyy lähinnä nykyhetkeen. Verkkokeskustelun tekstuaaliset kerrostumat jäävät helposti melko ohuiksi etenkin riennettäessä kommentoimaan asioita, joissa tapahtuu koko ajan uutta. Ainakin suurajokeskustelun valossa pari viikkoa näyttäisi olevan raja, jonka kauemmaksi keskustelu ei jaksa palata edes periaatteellisissa kysymyksissä, vaikka keskustelijoilla olisikin argumenttien tukena käytössään aiempien puheenvuorojen muodostama "tekstiarkisto".

Vaikka tietoverkkojen ja myös keskusteluryhmien suosio kasvaa koko ajan, ollaan vielä kaukana siitä päivästä, jolloin ne pystyvät haastamaan kansalaiskeskustelun foorumina sanomalehtien yleisönosastot, joihin ne lähinnä vertautuvat. Tämä koskee ainakin lukijoiden määrää ja mahdollisesti myös sitä, kuinka voimakasta vastakaikua kirjoittajien esittämät näkemykset pystyvät herättämään lukijoissa. Ainakin toistaiseksi keskusteluryhmistä on kiinnostunut verrattain pieni joukko, joka muodostuu keskimääräistä koulutummista miehistä. Tämä sosioekonomisten tekijöiden vinouma tuli erityisen selvästi esille suurajoja koskevassa tapaustutkimuksessa. Tässä suhteessa tapahtuu kuitenkin tasoittumista, kun verk-

kopalvelujen käyttö leviää koko kansan pariin. Etenkin moderoimattomia keskusteluryhmiä voidaan pitää verrattain demokraattisina foorumeina: ryhmiin on helppo päästä sisään ja niistä voi irrottautua, jos sopivaa sanottavaa ei löydy. Tässä mielessä keskusteluryhmät tarjoavat vaihtoehtoisen kanavan niille, jotka eivät pääse esittämään näkemyksiään esimerkiksi lehtien yleisönosastoissa. On kuitenkin ilmeistä, että keskusteluryhmät eivät tule korvaamaan näitä kanavia, vaan täydentävät niitä mielipidefoorumeina ja mahdollisesti myös kansalaistoiminnan organisoimisen välineinä.

Lähteet

- Baym, Nancy. K. (1995)
The emergence of community in computer-mediated communication. - Teoksessa: Cybersociety. Computer-mediated communication and community. Ed. by Steven G. Jones. London: Sage, s. 138-163.
- Berman, Yitzhak (1996)
Discussion groups on the Internet as sources of information: the case of social work. - *Aslib Proceedings* 48(2), 31-36.
- Burton, Paul F. (1994)
Electronic mail as an academic discussion forum. - *Journal of Documentation* 50(2), 99-110.
- Garramore, Gina M. & Harris, Allen C. & Anderson, Ronald (1986)
Uses of political computer bulletin boards. - *Journal of Broadcasting and Electronic Media* 30(3), 325-339.
- Gerlander, Maija & Takala, Eeva (1995)
"Meiailaan!": Luotauksia sähköpostiviestintään. - Teoksessa: Polkuja puheviestintään. Oppimateriaalia Puhuri -ohjelmaan, Toim. Eeva Takala & Maija Gerlander. - Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Täydennyskoulutuskeskus. Avoin yliopisto, s. 111-121.
- Herring, Susan C. (1996)
Gender and democracy in computer-mediated communication. - Teoksessa: Computerization and controversy. Value conflicts and social choices. 2nd ed. Ed. by Rob Kling. New York: Academic Press, s. 476-489.
- Hintikka, Kari (1994)
Internet - kalastusta tietoverkoilla. - Helsinki: Painatuskeskus.
- James, Michael L. & Wotring, C. Edward & Forrest, Edward J. (1995)
An exploratory study of the perceived benefits of electronic bulletin board use and their impact on other communication activities. - *Journal of Broadcasting and Electronic Media* 39(1), 30-50.
- Jones, Steven G. (1995)
Understanding community in the information age.- Teoksessa: Cybersociety. Computer-mediated communication and community. Ed. by Steven G. Jones. - London: Sage, s. 10-35.
- Järvinen, Hannu-Matti (1996)
Henkilökohtainen tiedonanto 17.9.1996 (Tampereen teknillinen korkeakoulu).
- Järvinen, Petteri (1995)
Internet. Verkkojen verkko. Opas PC-käyttäjälle. 2. p. - Helsinki: WSOY.
- Keane, John (1996)
Structural transformations of the public sphere. - *The Communication Review* 1(1996)1, 1-22.
- Kolari, Antti (1996)
Juttua seksistä ja atk:sta. Internetin suomenkieliset keskusteluryhmät kasvavat nopeasti. - Helsingin Sanomat 6.9.1996.
- Kuronen, Timo (1996)
Tietoverkot ja sananvapaus. - Teoksessa: Sananvapaus. Toim. Kaarle Nordenstreng. Helsinki: WSOY, s. 243-269.
- McLaughlin, Margaret L. & Osborne, Kerry K. & Smith, Christine B. (1995)
Standards of conduct on Usenet.- Teoksessa: Cybersociety. Computer-mediated communication and community. Ed. by Steven G. Jones. London: Sage, s. 90-111.
- Newsgroups list (1996). news:sfnet.*.
- Ogan, Christine (1993)
Listserver: Communication during the Gulf War: What kind of medium is the electronic bulletin board? - *Journal of Broadcasting and Electronic Media* 37(2), 117-196.
- Pitkow, James E. & Kehoe, Colleen M. (1996).
The Sixth GVU WWW User Survey (October - November 1996).
http://www.cc.gatech.edu/gvu/user_surveys/survey-10-1996/
- Rafaeli, Sheizaf & LaRose, Robert (1993)
Electronic bulletin boards and "public goods" explanations of collaborative mass media. - *Communication Research* 20(2), 277-297.
- Sachs, Hiram (1995)
Computer networks and the formation of public opinion: an ethnographic study. - *Media, Culture & Society* 17(1), 81-99.
- Savolainen, Reijo (1996)
Tietoverkkojen käyttö empiirisen tutkimuksen kohteena. Metodisia lähtökohtia ja tutkimustuloksia. - *Informaatiotutkimus* 15(1), 13-26.
- Van Tassel, Joan (1996)
Yakety-yak: do talk back!: PEN, the nation's first publicly funded electronic network, makes a difference in Santa Monica. - Teoksessa: Computerization and controversy. Value conflicts and social choices. 2nd ed. Ed. by Rob Kling. San Diego: Academic Press, s. 547-551.